

נאמר "ישימו קטורה באפך", שהיא עבודה הנעשית בכהנים, ואחר כך נאמר "ברך ה' חילו", מלשון "חללים", ללמדך שאפילו עבודת החללים שבו, אם נעשתה מחוסר ידיעה שהם חללים, עבודתם כשירה!

והוא הדין אכילת תרומה, הנחשבת כעבודה הרי היא כשירה בחללים שלא ידעו שהם חללים.

ומסבירה הגמרא: ותרומה היבא איקרי, היכן מצינו שהיא נקראת "עבודה"?

דתנאי: מעשה ברבי טרפון שלא בא אמש לבית המדרש.

לשחרית מצאו רבן גמליאל. אמר לו: מפני מה לא באת אמש לבית המדרש?

אמר לו רבי טרפון, שהיה כהן: עבודה עבדתי!

אמר לו: כל דבריו אינן אלא דברי תימא. כי, וכי עבודה בזמן הזה, שחרב המקדש — מניין?

אמר לו: הרי הוא אומר: [במדבר יח] "עבודת מתנה [מתנות כהונה שנתתי לכם הרי הן כעבודה], [שכך] אתן [נתתי] את כהונתכם. והזר הקרב יומת".

עשו את אכילת תרומה בנבולין, שלא במקדש ואף מחוץ לירושלים — כעבודת בית המקדש!

שנינו במשנה: שחטו את הפסח בשבת במחשבת "שלא לאוכליו" — חייב חטאת.

והוינן בה: מהו חידושה של המשנה? והרי פשיטא הוא, שהרי כיון דהתם לעיל בפרק

תמיד נשחט [סא א] שנינו שהשוחט את הפסח במחשבת שלא לאוכליו פסול — הרי הכא, ביחס לחילול שבת, דבר פשוט הוא שחייב, שהרי לא קיים בשחיתתו הפסולה כל מצוה, עקב מחשבתו הלא נכונה?!

ומשנינן: שנה כאן התנא "חייב", משום דתנא סיפא "השוחט את הפסח לאוכליו ושלא לאוכליו פטור".

ולכן, תנא נמי רישא, כניגוד לפטור של הסיפא — השוחט שלא לאוכליו חייב.

ופרכינן: והא סיפא נמי פשיטא היא, ולא הוצרך התנא לשנותה.

כי משום דהתם, בפרק תמיד נשחט, שנינו שהשוחט את הפסח במחשבת לאוכליו ושלא לאוכליו כשר, ואם כן, הרי פשוט הדבר שהשוחט בשבת את קרבן הפסח במחשבה שכזאת שהוא פטור מחטאת, שהרי שחט קרבן פסח כשר, שהוא דוחה את השבת.

אלא, מתרצת הגמרא תירוץ אחר:

אידי, כיון דתנא, ששנה התנא במשנתנו "שחטו שלא לשמו בשבת, חייב" — תנא נמי "שחטו שלא לאוכליו חייב".

והוינן בה: והיא גופא, זה ששנה התנא שהשוחט את הפסח שלא לשמו חייב — למה לי לשנותו?

והרי פשיטא הוא, דכיון שהקרבן פסול, הרי הוא חייב חטאת על שחיתתו?!

ומשנינן: התנא שנה זאת כאן — משום דקבעי לאיפלוגי.

ופרכינן: הניחא שוחט בהמה תמימה שלא לשם פסח, שמקטירים את אימוריה אם עלו [בדיעבד] על המזבח, ולכן הוא מתקן בשחיטתו.

אבל זה ששנינו "שהטו ונמצא בעל מום — חייב", שאין מקטירים את אימוריהם של בעלי מומין על המזבח אפילו אם עלו עליו [כי רק זבחים שנפסלו בקודש, בעזרה, מקטירים את אימוריהם אם עלו על המזבח, ולא זבחים שפסולם מחמת עצמם, כבעלי מומין] —

מדוע הוא חייב? מה תיקן זה בשחיטתו?!

ומשנינן: משנתנו עוסקת בבהמה בעלת מום קל, שמקטירים את אימוריה אם עלו בדיעבד על המזבח.

שמדובר בה כגון שתיקן בשחיטתו בהמה שהמום שלה הוא ב"דוקין שבעין", שהוא מום קל, הפוסל רק בקרבן בהמה, אך אינו פוסל בעופות.

ואליבא דרבי עקיבא היא.

דאמר רבי עקיבא: בהמה שיש לה מום הקרוי "דוקין שבעין", על אף שלכתחילה לא ישחטנה, ואם שחטה לא יקטיר את אימוריה — אם שחטה ובדיעבד עלו אימוריה על המזבח, לא ירדו ממנו!

ולא אמר רבי עקיבא דין זה אלא במום הזה, היות והוא מום קל, שכשר בעופות, לכתחילה.

עוד שנינו במשנה: שחטו ונמצא טריפה בפתר — פטור.

שרצה התנא לשנות את המחלוקת בין רבי אליעזר ורבי יהושע בענין טועה בדבר מצוה.

אמר ליה רב הונא בר חיננא לבריה, לבנו: כי אזלת, כשתלך לקמיה דרבי זריקא — בעי מיניה שאלה זאת:

לדברי האומר שאין השוחט בשבת או העושה חבורה בבהמה בשבת חייב משום "נטילת נשמה" אלא אם כן תיקן בשחיטתו את הבהמה, או שהיה לו תועלת בחבלתו בבהמה, כגון שהוא צריך דם כדי להאכיל את כלבו.

אבל אם בשחיטתו או בחבלתו הוא רק קילקל, הוא אינו חייב על נטילת נשמה, היות והמקלקל בעשיית חבורה בשבת — פטור.

לפיו — זה ששנינו במשנתנו "שהטו שלא לאוכליו, חייב", מדוע יש לחייבו?

מה תיקון תיקן בשחיטתו? והרי הקרבן פסול הוא, ומדוע מתחייב על נטילת נשמתו, והרי לדבריו "מקלקל בחבורה פטור"?

אמר ליה רבי זריקא: אכן הוא כן תיקן בשחיטתו, למרות שלא עלה לו הקרבן לשם קרבן פסח.

שהרי נאמרה ההלכה בכל הקרבנות שנפסלו בעזרה שאם עלו אימוריהן בדיעבד על המזבח כדי להקטירם — שוב לא ירדו, אלא מקטירים אותם למרות שהזבח פסול.

ונמצא שהועילה השחיטה לענין שאם יעלו בדיעבד את האימורים על המזבח הם יוקטרו, על אף פסלותם. ונמצא שתיקן ענין זה בשחיטתו, ולכן הוא חייב חטאת.

ומדייקת הגמרא: **הא** אם היתה טריפה מחמת דבר שהוא **בגלוי** – **חייב** על שחיטתה בשבת.

ותיקשי למאן דאמר מקלקל בחבורה פטור – **מאי תיקן** בשחיטתו, והרי אם עלו אימוריה של טריפה על המזבח מורידים אותם, לפי שאין "פסולם בקודש".

ומשנינן: **תיקן** בשחיטת טריפה **להוציא** את הבהמה **מידי** טומאת **נבילה**.

מתקיף לה רבינא: הא דתניא: השוחט הטאת בשבת, בחוץ לעזרה, לעבודה זרה – חייב עליה ג' חטאות: על חילול שבת, על שחיטת קרבנות חוץ לעזרה, ועל זביחה לעבודה זרה.

מה תיקן בשחיטה הזאת! ?

והרי שחיטה זאת לא מתקנת כלום לאכילה, ואף אינה מטהרת את הבהמה מטומאה, היות שתקרובת עבודה זרה מטמאה בטומאה שהיא יותר חמורה מטומאת נבילה, שעבודה זרה מטמאת אפילו טומאת אהל!

אמר רב עירא: תיקן בשחיטתו בכך **שמוציאו** מידי איסור **אבר מן החי!** שאם אכל בן נח אבר מן הבהמה השחוטה אינו נהרג עליו משום עבירת אכילת אבר מן החי. ואילו לא היה שוחטה, והיה בן נח תולש אבר ממנה בעודנה חיה ואוכלו, היה נהרג על כך.

[אך אין השחיטה הזאת מתירה את עצם אכילת החטאת לבן נח, שכן הוא אינו אוכל לעולם מבשר חטאת].

שנינו במשנה: **שחטו** לפסח, **ונודע** לאחר

שחיטה שמשכו הבעלים את ידם ממנו, או שמתו או שנטמאו – פטור מחטאת, מפני ששחט ברשות.

בסוגיה שלפנינו דנה הגמרא בקרבן שמשתנה שמו בגלל שינוי שחל במעמדו – האם צריך לעקור ממנו את שמו הקודם כדי שיחול עליו שמו החדש, או שאין צורך ב"עקירה", אלא הדבר נעשה מאליו, בשעה שמשתנה מעמדו של הקרבן.

הדיון הוא הן בקרבן פסח שמתו בעליו, או משכו ידיו ממנו –

האם הוא נעשה מאליו לקרבן שלמים, או שצריך לעקור ממנו את שם הפסח כדי שיחול עליו שם קרבן שלמים.

הן בקרבן אשם, שאם מתו בעליו או נתכפרו באשם אחר, עומד הקרבן להיות קרבן עולת נדבה ל"קִיץ המזבח" [והיינו, קרבנות עולה שהיו מקריבים על המזבח בשעה שלא היו מקריבים עליו קרבנות אחרים] –

האם צריך האשם "עקירה" כדי שיחול עליו שם של קרבן עולה לקיץ המזבח, או שמאליו הוא נעשה כך.

לכתחילה, אין קרבן אשם שמתו בעליו קרב על המזבח כקרבן עולת נדבה. לפי שגזרו חכמים שלא להקריב אותו עצמו לקרבן עולה, שמא יבוא בעליו של קרבן האשם לכלל טעות, שמותר לשנותו לקרבן עולה לפני שנתכפר באשם אחר.

ולכן, תיקנו שלא יקריבו אותו עצמו, אלא ישתמשו בדמי פדיונו לקניית עולות לקיץ המזבח.

מעתה [שמתו בעליו או נתכפרו באחר] לעולה. והרי אין צורך בעקירת שם אשם ממנו כיון שבסתם הוא עומד כבר להקרב כקרבן עולה לקיץ המזבח.

ומשנין: גזירה גזרו חכמים שלא יהיה כשר להקרבה **לאחר כפרה** [דהיינו, כשהתכפרו באשם אחר], עד שיונתק וימסר לרעיה, **אטו** בגלל החשש שמא יבוא בעליו של קרבן אשם לכלל טעות ויהיה סבור שאפשר לשנותו לקרבן עולה עוד לפני **כפרה**.

ובאותה שעה הקרבן עומד אך ורק לאשם ואי אפשר לשנותו לעולה.

וטעות זו היא רק כשעדיין לא ניתק האשם לרעיה, כי אנשים חושבים שמן הסתם עדיין הוא קרבן אשם [שאינם יודעים שמתו בעליו או נתכפרו באחר, או שאינם יודעים שבכך נעקר ממנו שם אשם] ויבואו לומר שמותר לשנות קרבן אשם לפני כפרה ולעשותו קרבן עולה.

אבל משניתק לרעיה לא יבואו לטעות, כי יווכחו שרק מחמת שנעקר שם אשם ממנו [שהרי ניתק לרעיה], הוא עומד לעולה [בדמי פדיונו].

ומוכיחה הגמרא כי כך היא הגזירה:

ומנא תימרא, מנין לנו לומר שכך גזרו?

דתנן: אשם שמתו בעליו או שנתכפרו בעליו בקרבן אשם אחר — ירעה הקרבן עד שיפתאב, שיפול בו מום, ויפדה, ויפלו דמיו לנדבה, לעולה לקיץ המזבח.

[רש"י [בד"ה אשם] מסביר שיפלו דמיו ל"נדבה", משמעותו שינתנו הדמים בתוך

וכל זמן שהוא תמים אי אפשר לפדותו, ולכן ממתינים לו עד שיפול בו מום, ואז פודים אותו ומביאים בדמיו עולות.

אמר רב הונא אמר רב: קרבן אשם שמתו בעליו או נתכפרו באשם אחר, שכבר ניתק לרעיה. והיינו, שנמסר לרועים שיחזיקו אותו עד שיסתאב [שיפול בו מום] ויהיה ראוי לפדיון, ויביאו בדמיו עולות לקיץ המזבח.

הרי למרות שעדיין לא נפל בו מום, אלא רק בעליו ניתק אותו ממנו, בכך שמסרו אותו לרעיה כדי שיסתאב [יפול בו מום] —

אם אירע ושהטו פתם — הרי הוא כשר להקרבה לעולה לקיץ המזבח!

על אף ששחטו סתם ולא עקרו בשעת שחיטה לשם עולה.

ונמצא, שאפילו בלי עקירת שם אשם ממנו [שב"ניתוק" כשלעצמו אין עקירה], הוא כשר להקרב לעולה, משום שהוא כבר עומד לכך.

ומדייקת הגמרא: **אלמא, קסבר רב הונא אמר רב, שקרבן שהשתנה מעמדו, כמו קרבן אשם שמתו בעליו או נתכפרו באחר ועומד עתה להיות קרבן עולה — לא בעי עקירה של שמו הקודם כדי שיהיה כשר להקרבה בתורת שם הקרבן החדש, היות ובסתם הוא כבר עומד לכך.**

ומקשינן: **אי הכי**, שאינו צריך עקירה, מדוע אמר רב שהוא כשר רק כאשר "ניתק לרעיה"?

והרי **כי לא ניתק לרעיה — נמי הוא עומד**

ששת השופרות [ארונות] שהיו במקדש, שבהן היו נותנים את כל הדמים המיועדים לקיץ המזבח].

רבי אליעזר אומר: דין קרבן אשם הרי הוא כדין קרבן חטאת, שאם התכפרו הבעלים באחר אין לו תקנה אלא — ימות הקרבן!

רבי יהושע אומר: ירעה, ויפול בו מום, ולאחר שיסתאב ימכר, ויביא הבעלים בעצמו בדמיו, בדמי פדיונו, עולה שתהיה נדבה לעצמו [ולא קיץ המזבח, שהיא נדבת הציבור].

ושני הבדלים יש בין דברי חכמים לדברי רבי יהושע: בנסכים ובסמיכה. לדברי חכמים שהעולה באה לקיץ המזבח — נסכיה קרבים משל ציבור, והוא אינו סומך ידו עליה. ואילו לדברי רבי יהושע, שהיא באה כעולת נדבה שלו — הוא מביא את נסכיה, והוא סומך ידו עליה.

ומדייקת הגמרא:

בדמיו של האדם — אין, יכול הוא להביא קרבן עולה. **אבל גופו של קרבן האשם לא יקרב עולה** [על אף שהוא עומד מעתה להקרב עולה], ואף על פי שהוא מקריבה לעצמו.

ומוכח מכאן דגזר שלא יביאנו עולה לאחר כפרה אטו לפני כפרה, שמה יטעה ויביא את האשם לעולה קודם הכפרה [ויתכפר באשם אחר] ואי אפשר לשנות זבח אחד לזבח אחר כל זמן שהזבח עומד לשמו הראשון.

ומסקנת הגמרא: **שמע מינה!**

איתיביה רב חסדא לרב הונא: שחטו בשבת, ולאחר מכן נודע שמשכו בעלים את ידם ממנו — או שמתו בעליו — חייב חטאת.

ותני עלה דמשנתנו כברייתא: ואם אירע עג-ב בחול, שלאחר שחיטה נודע שמשכו הבעלים ידיהם ממנו או שמתו [עוד לפני שחיטה] — ישרף קרבן הפסח הפסול מיד, היות שהפסול בפסח שנשחט שלא למנוייו הוא "פסולו בגופו", וכל קרבן שפסולו בגופו, וכפי שיבואר להלן, אין ממתנינים בשריפתו. פסולי הקרבנות מתחלקים לקלים ולחמורים.

הפסולים החמורים הם אלו ש"פסולו בגופו" של הקרבן, וכגון: פיגול, נותר, או טמא.

הפסולים הקלים הם אלו שפסולם אינו בגוף הקרבן עצמו אלא בדם הקרבן או בבעליו, וכגון: נשפך הדם, או שמתו הבעלים של קרבן פסח או שנטמאו אחר זריקת הדם. שהקרבן עצמו לא נפסל, היות ובשעת הזריקה הוא נשחט למנוייו כהלכה, אלא שעתה אין לו אוכלין, לפי שאינו נאכל אלא למנוייו, והם אינם יכולים לאוכלו.

הפסולים החמורים, שהם "פסולו בגופו" נשרפים מיד, אבל הפסולים הקלים אינם נשרפים אלא לאחר ש"תעובר צורתם", שתשתנה צורת הבשר, ולא יראה הבשר כמו בשעת שחיטתו.

וטעמו של דבר, שהשריפה היא בזיון לקדשים, ולכן החמירו בקדשים שפסולם קל שלא לשורפם אלא לאחר שתשתנה צורת הבשר. והשינוי נעשה על ידי שמלינים אותם, ושורפים אותם רק למחרת [וכיון